

Salon kaupungin lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia koskevaksi lainsäädännöksi

Kaupunginhallitus 10.03.2025 § 95
1114/03.00.00.00/2025

Valmistelija

elinvoimajohtaja Mika Mannervesi, mika.mannervesi@salo.fi, 02 778 5001

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia koskevasta lainsäädännöstä. Lausuntopyyntöä todetaan, että esityksellä toteutetaan pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman toimenpidettä ostoliikenteen järjestämisen mahdollistamisesta alueellisille viranomaisille. Samalla siirretään liikenne- ja viestintäministeriöllä nykyisin oleva toimivalta rautatieliikenteen ostoista Liikenne- ja viestintävirastolle, millä halutaan parantaa eri liikennemuodoilla järjestetyn julkisen liikenteen tehokkuutta ja yhteensovittamista. Esitykseen sisältyvillä hankintamenettelyjen päivityksillä annetaan toimivaltaisille viranomaisille nykyistä kattavammat ja selkeämmät menettelytapanormit, jotka kattavat hankintamenettelyn eri vaiheet.

Lausuntoja pyydetään 14.3.2025 mennessä. Esityksen valmistelu jatkuu lausuntokierroksen jälkeen ja saatu lausuntopalaute huomioidaan jatkovalmistelussa.

Esityksen pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi liikenteen palveluista annettua lakia. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutoksia raideliikennelakiin, Liikenne- ja viestintävirastosta sekä Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annettuun lakiin sekä rikosrekisterilakiin.

Esityksellä toteutetaan pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitetta mahdollistaa alueellisille viranomaisille ostoliikenteen järjestäminen ja siten edistää kilpailua henkilöjunaliikenteessä. Liikenteen palvelusta annettuun lakiin ehdotetuilla muutoksilla säädettäisiin perusteista, joita vasten rautatieliikenteen toimivalta-alueiden muutoksia arvioitaisiin. Säättämällä toimivaltamuutosten täsmällisistä perusteista mahdollistetaan rautatieliikenteen toimivaltamuutosten esittäminen tasapuolisesti ja läpinäkyvästi alueellisille viranomaisille.

Liikenne- ja viestintäministeriöllä nykyisin oleva rautatieliikenteen toimivalta ehdotetaan siirrettäväksi Liikenne- ja viestintävirastolle. Ehdotetulla muutoksella parannetaan eri liikennemuodoilla järjestetyn julkisen liikenteen tehokkuutta ja yhteensovittamista valtion järjestämässä lento-, juna- ja linja-autoliikenteessä. Muutoksen johdosta raideliikennelakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että rautatiealan sääntelyelin siirretään Kilpailu- ja kuluttajaviraston yhteyteen. Samalla ehdotetaan päivitettäväksi rautatiealan sääntelyelimen osalta myös laki Liikenne- ja viestintävirastosta.

Lisäksi liikenteen palveluista annettuun lakiin ehdotetaan muutoksia, joilla tarkennetaan rautatieliikenteen sopimusten sekä raitiovaunu- ja linja-autoliikenteen käyttöoikeussopimusten tekemiseen liittyviä menettelysääntöjä. Ehdotetuilla muutoksilla annetaan toimivaltaisille viranomaisille nykyistä kattavammat ja selkeämmät menettelytapanormit, jotka kattavat hankinta-menettelyn eri vaiheet.

Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi rikosrekisterilakia siten, että ehdokkaan tai tarjoajan johto- tai vastuuhenkilöä koskeva ote

rikosrekisteristä voitaisiin luovuttaa toimivaltaiselle viranomaiselle samalla tavalla kuin voimassa olevan sääntelyn mukaan muille hankintayksiköille. Rikosrekisteriotteen perusteella toimivaltainen viranomainen voisi arvioida, koskeeko ehdokasta tai tarjoajaa laissa tarkoitettu pakollinen poissulkemisperuste.

Esityksen arviointia Salon kaupungin kannalta

Esitetyn liikennepalvelulain muutoksen voimaantulon myötä sen 182 § mukaan toimivaltaisina viranomaisina voisivat raideliikennettä hankkia kuten nykyisinkin toimivalta-alueellaan Helsingin seudun liikenne - kuntayhtymä (HSL), mutta muualla Suomessa Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) eikä enää Liikenne- ja viestintäministeriö. Lain valmistelun käynnistyessä oli tavoitteena, että samalla toimivaltaa olisi annettu myös uusille alueelliselle viranomaisille ja tähän liittyen alueellisia toimijoita pyydettiin olemaan yhteydessä, mutta ehdotuksia uusista toimivaltaisista viranomaisista ei tehty.

Lakiesityksessä esitetään kuitenkin lakiin uutta 182 a §:ää, jossa määritellään, millä tavoin ja millä perustein rautatieliikenteen toimivalta-alueita voidaan muuttaa. Jos siis esimerkiksi Varsinais-Suomen alueella myöhemmin syntyy alueen kuntien kesken yhteinen ratkaisu viranomaisesta, joka järjestäisi raideliikennettä alueella, Liikenne- ja viestintäministeriö arvioi ehdotusta pykälässä esitettyjen perusteiden mukaisesti ja valmistelee tarvittavat lainsäädäntömuutokset.

Liikennepalvelulain menettelysääntöjä rautatieliikenteen hankkimiseksi ehdotetaan myös tarkennettavaksi. Muun ohella ehdotetut muutokset rajaisivat mahdollisuuksia suorahankintojen tekemiseksi raideliikenteestä.

Samoihin aikoihin lakiesityksen valmistumisen kanssa on valmistunut Liikenne- ja viestintäviraston selvitys: Henkilöliikenteen raidemarkkinat ja palvelut Suomessa 2030-luvulla. Valtion ja HSL:n voimassa olevat ostopalvelusopimukset päättyvät 2030-31 ja selvityksessä on muun ohella tarkasteltu erilaisia vaihtoehtoja tulevaisuuden palveluiden järjestämiseksi nykyisten sopimuskausien jälkeen. Selvityksessä pääpaino on valtion hankkimassa liikenteessä, jonka laajuudesta odotetaan Valtioneuvoston päätöstä vuoden 2025 aikana, jotta kilpailutuksen valmistelu voi käynnistyä vuonna 2026.

Suosittelavimpana selvityksessä esitetään alueiden tarpeita täyttävä ostoliikennekokonaisuus ja laajennettu yöjunaliikenne (VE1+). Vaihtoehto on toteutettavissa kohtuullisin infratoimin vuoteen 2031 mennessä ja perustuu pääosin uuteen junakalustoon. Jatkovaihtoehtona VE1+:lle on myöhemmät 2030-luvun laajennukset sisältävä ostoliikenne (VE2), joka voidaan toteuttaa myöhemmin 2030-luvulla, jos VE1+ on toteutettu. Vaihtoehto edellyttää merkittäviä infraparannuksia ja kalustoinvestointeja. Lisäksi on tarkasteltu vaihtoehtoa tilanteessa, jossa osittain jatkettaisiin valtion nykyistä ostoliikennettä (VE1-), mutta keskeisimpänä muutoksena olisi pääosin uusi junakalusto. Tässä vaihtoehdossa alueiden ilmaisemat tarpeet eivät kuitenkaan tule huomioiduksi. Vertailuvaihtoehtona toimii lisäksi tilanne, jossa ei ole valtion ostoliikennettä, vain markkinaehtoisien liikenteen tarjonta ja HSL:n ostama lähiliikenne (VE0). Tätä vaihtoehtoa ei ole kuitenkaan tarkasteltu selvityksessä tarkemmin, koska palvelutasoa markkinaehtoiseen liikenteeseen ei voida asettaa. Varsinaiset kilpailutettavat kokonaisuudet ja niiden yksityiskohdat edellyttävät selvityksen mukaan tarkempaa jatkosuunnittelua.

Linkit valmistelussa hyödynnettyyn materiaaliin:

Lausuntopyyntö: hallituksen esitysluonnos eduskunnalle rautatieliikenteen toimivaltaisista viranomaisista koskevaksi lainsäädännöksi - [Lausunto - Lausuntopalvelu](#)

Selvitys: Henkilöliikenteen raidemarkkinat ja palvelut Suomessa 2030-luvulla - [henkilöliikenteen raidemarkkinat ja palvelut Suomessa 2030-luvulla.pdf](#)

Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	<p>Kaupunginhallitus toteaa, että Salon kaupungilla ei ole huomautettavaa hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia koskevaksi lainsäädännöksi.</p> <p>Pöytäkirja tarkastetaan tämän asian osalta heti kokouksessa.</p>
Päätös	<p>Kaupunginhallitus hyväksyi päätösehdotuksen.</p> <p>Pöytäkirja tarkastettiin tämän asian osalta heti kokouksessa.</p>
Tiedoksianto	Hallintoasiantuntija: tallettavaksi lausuntopalvelu.fi-järjestelmään